

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911. Första kammaren. Nr 5.

Måndagen den 6 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne januari.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial nr 12, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr J. Forssell väckt motion.

Aflämnades följande motioner:

nr 76, af herr *Hernlund*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärder för lindring i nu rådande uniformitets-tvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken,

nr 77, af herr *Hernlund*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af gällande bestämmelser rörande muntlig studentexamen m. m.,

nr 78, af herr *Clason*, om åvägabringande af utredning rörande åtgärder från det allmännas sida till upptäckande, förebyggande och motverkande af faran af kronisk arsenikförgiftning,

nr 79, af herr *Fahlbeck*, om åvägabringande af utredning huru vården af rikets fornsaker bör bäst ordnas m. m.,

nr 80, af herr *Steffen*, om åvägabringande af utredning angående de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i Sverige och utlandet m. m.,

nr 81, af herr *Steffen*, om åvägabringande af utredning rörande tomtpriiser och byggnadskostnader för de mindre bemedlade klassernas bostäder i Sverige och utlandet m. m.,

nr 82, af herr *Lindblad*, om åvägabringande af utredning angående åtgärder till främjande af landsbygdens befolknings kvarblifvande å landet m. m., och

nr 83, af herr *Hellberg*, om åvägabringande af utredning i fråga om statsbidrag till byggnadsföreningar på landsbygden för åstadkommande af allmänna samlingslokaler.

Vid föredragning af nedannämnda denna dag aflämnade motioner:

nr 76, af herr *Hernlund*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärder för lindring i nu rådande uniformitetsvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken,

nr 77, af herr *Hernlund*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af gällande bestämmelser rörande muntlig studentexamen m. m.,

nr 78, af herr *Clason*, om åvägabringande af utredning rörande åtgärder från det allmänns sida till upptäckande, förebyggande och motverkande af faran af kronisk arsenikförgiftning,

nr 79, af herr *Fahlbeck*, om åvägabringande af utredning huru värden af rikets fornsaker bör bäst ordnas m. m.,

nr 80, af herr *Steffen*, om åvägabringande af utredning angående de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i Sverige och utlandet m. m.,

nr 81, af herr *Steffen*, om åvägabringande af utredning rörande tomtpriser och byggnadskostnader för de mindre bemedlade klassernas bostäder i Sverige och utlandet m. m., samt

nr 82, af herr *Lindblad*, om åvägabringande af utredning angående åtgärder till främjande af landsbygdens befolknings kvarblifvande å landet m. m.,

beslöt kammaren hänvisa en hvar af dessa motioner till tillfälligt utskott.

Vid föredragning af herr *Hellbergs* under sammanträdet aflämnade motion nr 83, om åvägabringande af utredning i fråga om statsbidrag till byggnadsföreningar på landsbygden för åstadkommande af allmänna samlingslokaler, blef denna motion på begäran bordlagd.

Friherre Åkerhielm erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag ber få hemställa, att kammaren måtte besluta tillsätta två tillfälliga utskott, hvarterda bestående af sju ledamöter och tre suppleanter, samt att till tillfälliga utskottet nr 1 måtte remitteras följande motioner: nr 14, af herr Nilson m. fl., om åvägabringande af utredning rörande åtgärder i syfte att befrämja den nuvarande bonde-

klassens kvarblifvande vid jordbruket, nr 60, af herr Hägglund, angående kontroll å tillverkningen af margarin och margarinost äfvensom konstister samt å handeln därmed, nr 80, af herr Steffen, om åvägbringande af utredning angående de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i Sverige och utlandet m. m., nr 81, af densamme, om åvägbringande af utredning rörande tomtpriser och byggnadskostnader för de mindre bemedlade klassernas bostäder i Sverige och utlandet m. m., och nr 82, af herr Lindblad, om åvägbringande af utredning angående åtgärder till främjande af landsbygdens befolknings kvarblifvande å landet m. m., och till tillfälliga utskottet nr 2 följande motioner: nr 30, af herr Karlsson, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utfärdande af föreskrifter, huru utskrift af expedition medelst skrifmaskin må ske, nr 31, af herr Lamm, om revision af de utaf öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk utfärdade normalbestämmelser för läroverksbyggnader, nr 76, af herr Hernlund, angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärder för lindring i nu rådande uniformitetstvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken, nr 77, af densamme, angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af gällande bestämmelser rörande muntlig studentexamen m. m., nr 78, af herr Clason, om åvägbringande af utredning rörande åtgärder från det allmännas sida till upptäckande, förebyggande och motverkande af faran af kronisk arsenikförgiftning, och nr 79, af herr Fahlsbeck, om åvägbringande af utredning huru vården af rikets fornsaker bör bäst ordnas m. m.

Denna hemställan bifölls.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att val af ledamöter i de nu beslutade utskotten skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa onsdag och val af suppleanter för dessa ledamöter påföljande torsdag.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 7,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1,30 e. m.

Herr statsrådet *Nylander* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om ideella föreningar, lag om ekonomiska föreningar samt lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom;

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt förre vice korpralen J. A. A. Lindvall samt förre kronoarbetareskarlarna C. G. Lundberg och J. A. Norlin; samt

3:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt ställförmannen vid krigsskolan å Karlberg G. A. Karlsson.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Första kammaren herr *Ivar Wijk* på grund af sjukdom (inflammation i svalget) under de närmaste dagarna är oförmögen att deltaga i kammarens förhandlingar, intygas härmed.
Stockholm den 7 februari 1911.

Erik Tengstrand.
Leg. läkare.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets memorial nr 1, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Lindhagen väckt motion; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändring af 139 § utsökningslagen; och

nr 4, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om upphäfvande af adelsmäns rätt till särskildt forum i vissa mål.

Företogs val af sju ledamöter i kammarens tillfälliga utskott nr 1, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 14, 60, 80, 81 och 82.

Därvid aflämnades 121 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades af 68 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet», en andra grupp af 35 valsedlar med öfverskrift »de moderata» och en tredje grupp af 18 valsedlar med öfverskrift »de liberala».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För det »förenade högerpartiet» uppfördes såsom

- nr 1 grefve *Lagerbjelke*,
- » 2 herr *Danström*,
- » 3 grefve *Wachtmeister*, *Henning*,
- » 4 herr *Windahl*,

hvilka fyra namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes såsom

- nr 1 grefve *von Rosen*, *F. T. C.*,
- » 2 herr *Markgren*,

hvilka två namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de liberala» uppfördes

herr *Steffen*,

hvilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

grefve *Lagerbjelke* från »det förenade högerpartiet»,
 » *von Rosen, F. T. C.*, från »de moderata»,
 herr *Danström* från »det förenade högerpartiet»,
 grefve *Wachtmeister, Hemming*, från »det förenade högerpartiet»,
 herr *Steffen* från »de liberala»,
 » *Markgren* från »de moderata»,
 » *Windahl* från »det förenade högerpartiet».

Företogs val af sju ledamöter i kammarens tillfälliga utskott nr 2, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 30, 31, 76, 77, 78 och 79.

Därvid afämnades 123 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades af 69 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet», en andra grupp af 36 valsedlar med öfverskrift »de moderata» och en tredje grupp af 18 valsedlar med öfverskrift »de liberala».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom

nr 1 herr *Sandwall*,
 » 2 » *Karlsson*,
 » 3 » *Sundblad*,
 » 4 grefve *Spens*,

hvilka fyra namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes såsom

nr 1 herr *Biörklund, H. T.*,
 » 2 » *Bosæus*,

hvilka två namn i denna följd uppförts å gruppens alla valsedlar.

För »de liberala» uppfördes

herr *Pers*,

hvilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valedelgrupperna, och befunnos därvid, sedan lottning anstälts beträffande femte rummet, nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

- herr *Sandwall* från »det förenade högerpartiet»,
 » *Biörklund, H. T.*, från »de moderata»,
 » *Karlsson* från »det förenade högerpartiet»,
 » *Sundblad* » » » » »
 » *Bosæus* från »de moderata»,
 » *Pers* från »de liberala»,
 grefve *Spens* från »det förenade högerpartiet».

Herr talmannen anförde, att han efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra kammaren finge hemställa, det Första kammaren ville besluta, att vid det sammanträde, som komme att hållas lördagen den 11 innevarande månad, skulle företagas val af valmän jämte suppleanter för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogs herr *Hellbergs* den 6 i denna månad väckta och då bordlagda motion, nr 83, om ävägabringande af utredning i fråga om statsbidrag till byggnadsföreningar på landsbygden för åstadkommande af allmänna samlingslokaler. *Om återläggande af en motion.*

Herr *Hellberg*: Af ett meddelande, som lämnats mig af sekreteraren, erfar jag, att min motion i talmanskonferensen stött på ett af dessa formella blindskär, som det kan vara mycket svårt att klara äfven för gamla och vana riksdagsmän. Det återstår mig alltså för denna motion valet mellan remissvägran och begäran att få ta den tillbaka; jag väljer då det senare alternativet och anhåller alltså, herr talman, att få återtaga motionen.

På gjord proposition medgaf kammaren att ifrågavarande motion finge återtagas.

Vid föredragning af statsutskottets den 6 innevarande februari bordlagda memorial nr 12, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr J. Forssell väckt motion, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt med förklarande att motionen borde öfverlämnas till jordbruksutskottet.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ideella föreningar, lag om ekonomiska föreningar samt lag

om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom.

Föredrogos och hänvisades till bankoutsrottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt förre vice korpralen J. A. A. Lindvall samt förre kronoarbetskarlarna C. G. Lundberg och J. A. Norlin; samt

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt stallförmannen vid krigsskolan å Karlberg G. A. Karlsson.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-maren åtskildes kl. 2,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 9 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1,30 e. m.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Ledamoten af Riksdagens Första kammare herr brukspatron *Albert Bergström* lider sedan en veckas tid af influensa och är till följd häraf förhindrad att infinna sig vid Riksdagens förhandlingar under de närmaste dagarna.

Stockholm den 8 februari 1911.

G. A. Alvé,
leg. läkare.

Företogs val af tre suppleanter i kammarens tillfälliga utskott nr 1.

Därvid aflämnades 115 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades af 62 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet»,

en andra grupp af 38 valsedlar med öfverskrift »de moderata» och en tredje grupp af 15 valsedlar med öfverskrift »de liberala».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal suppleanter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom

nr 1 herr *Tonning*,
» 2 » *Beckman, C. F.*,

hvilka två namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes

herr *Hallberg*,

hvilket enda namn förekom å gruppens alla valsedlar.

För »de liberala» uppfördes

herr *Hellberg*,

hvilket enda namn upptagits å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till suppleanter i utskottet valda i följande ordning:

herr *Tonning* från »det förenade högerpartiet»,
» *Hallberg* » »de moderata»,
» *Beckman C. F.*, från »det förenade högerpartiet.»

Företogs val af tre suppleanter i kammarens tillfälliga utskott nr 2.

Därvid aflämnades 111 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordrades i tre särskilda grupper så, att en grupp bildades af 63 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet», en andra grupp af 34 valsedlar med öfverskrift »de moderata» och en tredje grupp af 14 valsedlar med öfverskrift »de liberala».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal suppleanter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom
nr 1 herr *Eriksson, O. A.*,
» 2 » *Roos*,

hvilka två namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes
herr *Antonsson*,

hvilkens namn ensamt upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de liberala» uppfördes
herr *Forss*,

hvilkens namn förekom ensamt å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till suppleanter i utskottet valda i följande ordning:

herr *Eriksson, O. A.*, från »det förenade högerpartiet»,
» *Antonsson* från »de moderata»,
» *Roos* från »det förenade högerpartiet».

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 1 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 3 och 4.

Ledighet från riksdagsgörömålen beviljades herr *Göransson* under 10 dagar, räknadt från och med den 13 innevarande februari.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-maren åtskildes kl. 2,02 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 11 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr talmannen yttrade: Öfverallt i landet bland unga och gamla har budskapet om Gustaf Frödings bortgång mottagits med vemod och smärta. Man har känt, att Sverige förlorat en stor skald, som mer än de allra fleste vunnit svenska folkets hjärta. Det, som framkallat så allmän sympati och beundran, har varit icke blott Frödings sällsporda talang att gifva originella och träffsäkert målande uttryck för de mest olikartade stämningar, utan framförallt att hans sånger voro sjungna ur folkets hjärta och kändes igen såsom sådana. Därför skola de också länge lefva. Första kammarens ledamöter instämma helt visst i de mångas tack till den bortgångne för allt hvad godt han gifvit vårt land. Frid öfver hans minne!

Upplästes följande inkomna dödsattest:

Att hofmarskalken, friherre *Carl Gustaf Adolf Klingspor* å Råbäck afled å Ulricehamns sanatorium den 1 februari 1911 kl. 10 e. m. i en ålder af 63 år, 2 månader och 12 dagar intygar

Ulricehamn den 3 februari 1911.

J. A. Andersson.

På framställning af herr talmannen beslöt kammaren att till Konungen aflåta underdånig skrifvelse med anmälan om det timade dödsfallet samt den därigenom inom kammaren uppkomna ledigheten bland riksdagsmännen för Skaraborgs län; hvarefter ett i sådant afseende uppsatt förslag till underdånig skrifvelse upplästes och godkändes.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående understöd åt arbetarna vid mynttillverkningen P. A. Andersson, O. H:son Olofsson, R. V. Sahlén och C. A. Staffund;

2:o) med förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om

vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907; och

3:o) angående anslag till arbetsdomstolen.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtande nr 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet; äfvensom

lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring i lagen om stadsplan och tomtindelning.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedda:

friherre Beck-Friis, Johan,	med 104 röster
herr Beckman, Ernst,	» 104 »
» Björck	» 104 »
» Björklund, Olof,	» 104 »
» Boman	» 104 »
» Bosæus	» 104 »
friherre Falkenberg	» 104 »
herr Gustafsson	» 104 »
» Hallin	» 104 »
grefve Hamilton, Alexander,	» 104 »
» Klingspor	» 104 »
herr Lamm	» 104 »
» Lyckholm	» 104 »
» Nyström	» 104 »
» af Petersens	» 104 »
» Ridderbjelke	» 104 »
grefve von Rosen, Fredrik,	» 104 »
herr Sandwall	» 104 »
friherre Silfverschiöld	» 104 »
herr Skytte	» 104 »
» Strömberg	» 104 »
» Tonning	» 104 »
» Trapp	» 104 »
grefve Wachtmeister, Henning,	» 104 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kammaren fått i uppdrag att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter utsedda:

herr Troedsson	med 97 röster
» Nilsson	» 97 »
» Eklund	» 97 »
» Kjellberg, C. A.,	» 97 »
» Knaust	» 97 »
» Göransson	» 97 »

sedan ordningen mellan dem blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 8 och 9 i denna månad bordlagda memorial nr 1, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Lindhagen väckt motion.

Ang. återlämnande till Andra kammaren af en därstädes väckt motion.

Till konstitutionsutskottet hade från Riksdagens Andra kammare blifvit remitterad en därstädes af herr Lindhagen väckt motion, nr 247, hvori yrkats,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t uttala den uppfattningen, att den till städerna under villkor af oförytterlighet donerade jord ej måtte mot 77 § regeringsformen afhändas städerna utan Riksdagens samtycke, eller, om detta ej kunde bifallas, hos Kungl. Maj:t anhålla, att bifall till framställningar af ena eller andra slaget om sådan donationsjords afyttrande ej måtte äga rum utan Riksdagens hörande och samtycke samt, såvidt afsåges städernas ännu behållna jord, i hvarje fall medgifvas endast när synnerliga omständigheter därtill föranledde.

I fråga om det af motionären framställda yrkandet, att Riksdagen skulle genom en skrifvelse till Kungl. Maj:t uttala en bestämd uppfattning angående tolkningen af § 77 regeringsformen, hade utskottet funnit detsamma icke kunna mot grunderna för § 83 regeringsformen af Riksdagen upptagas till pröfning och godkännande.

Hvad motionären i öfrigt i sin motion föreslagit, omfattade ett ämne, som syntes utskottet icke tillhöra dess behandling.

På grund af hvad sålunda anförts, hade utskottet med stöd af § 7 i de för Riksdagen gällande reglementariska föreskrifter i föreliggande memorial hemställt, att herr Lindhagens ifrågavarande motion måtte till Riksdagens Andra kammare återlämnas.

Herr Larsson, Jacob: Utskottet menar, att det af herr Lindhagen i hans motion framställda yrkandet icke skulle mot grunderna för 83 § regeringsformen kunna upptagas af Riksdagen till pröfning

Ang. återlämnande till Andra kammaren af en därstädes väckt motion.
(Forts.)

och afgörande. Jag tillåter mig uttala en viss betänksamhet mot den tolkning, konstitutionsutskottet här gifvit 83 § regeringsformen. Denna § innehåller: »Ej må någon för framtiden gällande förklaring af grundlagarna stadgas utan på det sätt, som vid ändringar i dem iakttagas bör»; d. v. s. en sådan förklaring må icke beslutas annat än som hvilande för att sedan i grundlagsenlig ordning prövas, och grunderna för 83 § regeringsformen torde vara att söka däri, att man velat skydda grundlagarna mot öfverilade och förhastade förklaringar eller ändringar. Men att grunderna för 83 § regeringsformen skulle utgöra något hinder för Riksdagen att upptaga det i herr Lindhagens motion gjorda yrkandet, kan jag för min del icke finna. Jag tillåter mig därför, herr talman, att yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Trygger: Då jag nu besvarar den sist ärade talarens yttrande, ber jag först få förklara hvad frågan här icke gäller, för att sedan komma till hvad den verkligen gäller. Den gäller icke alls, huruvida Kungl. Maj:t har eller icke har rättighet tillåta försäljning af donationsjord; det är en sak, som konstitutionsutskottet icke ingått i pröfning af. Utan frågan gäller, huruvida det är enligt grundlagen berättigadt, att Riksdagen fattar ett formellt beslut angående huru en viss § i grundlagen skall tolkas. Utskottet har sagt, att grunderna för 83 § regeringsformen hindra Riksdagen att fatta ett dylikt beslut. Nu står det ju i den §, som den siste ärade talaren uppläste, att någon för framtiden bindande förklaring af grundlagarna icke må ske i annan ordning än för grundlagsstiftande är stadgad, och den ärade talaren sade, att meningen med detta var att skydda grundlagen mot öfverilade förändringar. Men hvad innebär detta stadgande därutöfver? Jo, det innebär, att hvar och en, som skall tillämpa grundlagen, skall gå direkt till källan, skall gå till grundlagsparagrafen i hvarje fall och där finna lösningen på det spörsmål, som föreligger. Således, när Kungl. Maj:t fattar sina beslut, skall Kungl. Maj:t icke behöfva söka efter något uttalande om grundlagen på annat ställe än i grundlagen själf. Detsamma gäller om Riksdagen. Ingen grundlagstolkning binder för framtiden utom den, som fått sitt uttryck i grundlagen själf. Således, om Konung och Riksdag skulle för framtiden enas om tolkning af en viss § i grundlagen, utan att iakttaga de stadganden, som gälla för grundlags stiftande, skulle detta vara i strid mot denna regeringsformens 83 §, och ännu mer måste det vara i strid mot samma §, om *en* af statsmakterna, Konung *eller* Riksdag, framträder med anspråk på att äga slå fast en viss tolkning såsom den riktiga. Det är detta utskottet menar, då det säger, att grunderna för denna § hindra Riksdagen att fatta ett sådant beslut, som motionären föreslagit. Paragrafen förbjuder ett beslut af Konung *och* Riksdag utan de i grundlagen stadgade garantierna och förbjuder naturligtvis ännu mycket mer ett beslut af Konung *eller* Riksdag. Jag tror icke, att

någon, som närmare tänker på denna sak, kan vara blind för den oreda, som skulle åstadkommas, ifall dylika beslut från den ena eller andra statsmaktens sida komme i fråga, de faror för vårt stats- skick, som däraf skulle uppstå, och de ständiga anledningar till konflikter mellan statsmakterna, som därigenom skulle skapas. Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Ang. återlämnande till Andra kammaren af en därstädes väckt motion.
(Forts.)

Herr Larsson, Jacob: Jag kan icke finna, att här föreligger någon våda alls. Jag inlåter mig nu alldeles icke på den reela innebörden af herr Lindhagens motion; det är här endast fråga om sakens formella behandling. Af hvad konstitutionsutskottets ärade ordförande nyss anförde fick jag den uppfattningen, att behandlingen af denna motion i konstitutionsutskottet endast skulle kunna afse antingen, såsom herr Lindhagen föreslagit, ett uttalande eller ett afslag å motionen. Jag har verkligen tänkt mig, att motionen kunnat föranleda en annan behandling i utskottet. Om utskottet funnit det af herr Lindhagen framställda yrkandet beaktansvärdt, så hade utskottet enligt min mening kunnat, såsom enligt 38 § 1 mom. riksdagsordningen det tillkommer utskottet, föreslå den formulering af 77 § regeringsformen, som skulle erfordras för att vinna det af motionären åsyftade ändamålet. Om utskottet så gjort, hade ett beslut kunnat fattas, som kunnat blifva hvilande i grundlagsenlig ordning, och hvarken Kungl. Maj:t eller någon annan hade behöft leta efter hvad Riksdagen uttalat om tillämpningen af 77 § regeringsformen, ty då hade detta uttalande kommit i form af ändringsförslag rörande 77 §. Här gäller frågan endast ärendets formella behandling, och hvad utskottets ordförande anført har icke öfvertygat mig, att min uppfattning icke är riktig, hvarför jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna memorial hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 8 och 9 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 3, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om ändring af 139 § utsökningslagen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 8 och 9 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 4, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om upphäfvande af adelsmäns rätt till särskildt forum i vissa mål.

Ang. upphäfvande af adels rätt till särskildt forum.

Ang. upphäfvande af adelns rätt till särskildt forum.
(Forts.)

Med anledning af en utaf justitieombudsmannen i hans till innevarande riksdag afgifna och till lagutskottet hänvisade ämbetsberättelse därom gjord framställning hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att Riksdagen, med bifall till justitieombudsmannens ifrågavarande framställning, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t, efter utredning af sådana förhållanden, som kunde anses äga samband med en eventuell fråga om upphörande af den för adeln ännu bestående rättigheten att i vissa mål och ärenden hafva hofrätt till första domstol, täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga lagbestämmelser i syfte att adelns omförmålda rättighet måtte upphävas.

Herr Hellberg: Jag tror icke, herr talman, mina herrar, att jag begagnar något starkt och öfverdrifvet uttryck, om jag säger, att jag finner det vara någonting högeligen otidsenligt, att svenska Riksdagen år 1911 har att behandla en sådan fråga som den föreliggande, om adelns forum privilegium. Rätt betänkt synes det mig vara någonting hart när otroligt, att en sådan ständsföreträdesrättighet, ett sådant lagfästadt socialt privilegium på grund af börd består än i denna dag, rakt i strid mot rättsmedvetandet, som oefftergiftigt och undantagslöst kräfver allas likhet inför lagen och som alltmer börjar klaras för den sanningen, att ingen människa äger något annat värde än dels sitt allmänt mänskliga och dels det särskilda, som hon äger på grund af sina personliga egenskaper och som icke med den allra minsta millimeter kan förhöjas vare sig genom rang eller börd eller titlar eller värdigheter eller utmärkelser, af hvad slag de vara månde.

Nu må man erkänna, att någon egentlig behandling består ju Riksdagen inte längre denna fråga — det har tillkommit riddarhuset att om den anordna långa diskussioner. Riksdagen har tydligen ansett och torde väl fortfarande anse, såsom det i lagutskottets enhälliga utlåtande heter, »allt vidare ordande därom från Riksdagens sida öfverflödigt, huruvida ifrågavarande på börden grundade olikhet inför lagen mellan en viss mindre klass af medborgare och samhällets öfriga medlemmar bör uppehållas eller icke». Det tycks sålunda, som skulle det finnas en fråga, i hvilken äfven denna kammare under sin nuvarande sammansättning står i alla fall ex officio fullständigt enig alltifrån högerpartiets yttersta flygelman — hvilken han nu är — ända till professor Steffen och herr Blomberg — det kan ju för kuriositetens skull vara af intresse att konstatera det. Icke mindre enig står säkert Andra kammaren i frågan. Och ett beslut af en alldeles enig Riksdag borde väl vara afgörande för frågans utgång.

Men, mina herrar, det är just det bedröfliga, att man icke kan känna sig säker därpå i detta fall. Den reform, som nu påyrkas af justitieombudsmannen och lagutskottet, har, såsom i motiveringen visas, fem gånger redan beslutats af de ofrälse stånden under den

gamla ständsrepresentationen, och sedermera efter år 1865 har den ytterligare fyra gånger enhälligt beslutats af Riksdagens båda kamrar. Och ändå stå vi där vi stå än i dag. Alltjämt består detta »forum privilegiatum». Ha vi då egentligen någon garanti för att det skall uppnås någon större verkan af Riksdagens beslut nu än för fyra år sedan? Jag tror inte det. Samma i bördsvidskepelsen trofasta 103, som för tre år sedan afvisade Riksdagens enhälliga beslut, kunna afvisa det en gång till. De kunna sätta en ära uti att lära denna »vanbördingarnas» representation att, huru mycket den än morskar sig, mot riddarhusets gamla murar skola dess stolta böljor sätta sig.

*Ang. upphäfvande af adelns rätt till särskildt forum.
(Forts.)*

Jag förutser således såsom en möjlighet — jag vill tillägga såsom en sannolik möjlighet — att det beslut lagutskottet föreslagit kommer att leda till ännu en förödmjukelse för Riksdagen. Ty det är en stor, en kännbar förödmjukelse för Riksdagen, att dess enhälliga beslut gång på gång kan trotsas af ett litet privilegieradt fåtal. Och det är icke blott förödmjukande utan rent af upprörande, att en folkrepresentation icke skall kunna genomföra en stor, för hela samhällslivet grundväsentlig princip, blott därför att ett anti-keradt stånd sätter sitt veto däremot.

Det enda effektiva handlingssättet i denna fråga synes då vara det, att afskaffa detta veto. Något förslag därom föreligger icke, men ett sådant förslag måste komma, och jag tror, att det måste antagas, för så vidt vi skola ha någon garanti för att nå något verkligt resultat af det beslut, som Riksdagen nu fattar. Herr Lindhagen har genom sin reservation sagt A i denna fråga. Jag hoppas, att han eller någon annan må säga B. Men egentligen synes det mig, att konstitutionsutskottet borde känna sig uppfordradt att framlägga förslag till grundlagens ändring i denna punkt. Ty det måtte väl ändå vara en både »högst nödig» och »högst nyttig» grundlagsändring att afskaffa en gammal rest af ständsrepresentationen, som inkräktar och hämmar den lagstiftningsrätt, hvilken allenast bör tillkomma riksdag och regering.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående understöd åt arbetarna vid mynttillverkningen P. A. Andersson, O. H:son Olofsson, R. V. Sahlén och C. A. Staffund.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907; och

2:o) angående anslag till arbetsdomstolen,

blefvo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Om tillsättande af ett särskildt utskott.

Herr vice talmannen erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller få föreslå, att Första kammaren måtte för sin del besluta — samt inbjuda Andra kammaren att fatta enahanda beslut — att för behandling af ej mindre Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 och angående anslag till arbetsdomstolen, än äfven de ytterligare framställningar, som kunna komma att af Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor tillsätta ett särskildt utskott bestående af 22 ledamöter, däraf 11 från hvardera kammaren, och ber jag på samma gång få föreslå, att Första kammaren måtte besluta att för sin del utse 6 suppleanter i detta utskott.

Herr Beckman, Ernst: Jag tillåter mig vördsamt hemställa, att det måtte utses 7 suppleanter i detta utskott. Ty, sedan den proportionella valmetoden kommit till användning vid utskottsvalen, är det en naturlig konsekvens, att alla olika partipolitiska åskådningar komma till uttryck inom utskottet. Endast om antalet sättes till sju skulle det parti jag tillhör kunna få möjlighet att insätta någon ledamot bland suppleanterna. Jag tillåter mig således yrka, att suppleantalet sättes till 7.

Herr vice talmannen: Jag ber att få instämma med herr Beckman och föreslår således, att kammaren måtte utse 7 suppleanter.

På gjord proposition beslöt kammaren för sin del, att ett särskildt utskott, bestående af tjugutvå ledamöter, elfva från hvardera kammaren, skulle tillsättas för behandling af

ej mindre Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgivare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907; samt

2:o) angående anslag till arbetsdomstolen;

än äfven de ytterligare framställningar, som kunde komma att af Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor;

och skulle Andra kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första kammaren.

Vidare beslöts att, därest kamrarna enades om tillsättande af ett särskildt utskott för omförmälda frågors behandling, Första kammaren skulle välja sju suppleanter för ledamöterna från Första kammaren i detta särskilda utskott.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med Andra kammarens talman finge föreslå, att, därest båda kamrarna enades om tillsättande af ifrågavarande utskott, Första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 15 i denna månad, val af ledamöter, och vid sammanträde påföljande dag val af suppleanter i nämnda utskott.

Detta förslag antogs.

Justerades dels 5 protokollsutdrag för denna dag, dels ock protokollen för den 3 och 4 innevarande månad.

Upplästes följande utdrag af protokollet hos Riksdagens Andra kammare den 9 februari 1911.

Ang. en inbjudning från Andra kammaren.

S. D. beslöt kammaren att i telegram till skalden Gustaf Frödings närmaste anhöriga betyga sitt deltagande i den sorg, som genom hans frånfälle drabbat dem, och tillika beklaga den förlust den svenska diktningen därigenom lidit samt uppdraga åt herr talmannen att författa, underskrifva och affärda nämnda telegram, äfvensom att inbjuda Första kammaren att häri förena sig med Andra kammaren.

Som ofvan

Ur protokollet
Per Cronwall.

Herr vice talmannen: Sedan kammarens talman vid början af detta plenum uttalat kammarledamöternas deltagande i den förlust, som lidits genom skalden Frödings bortgång, hemställer jag,

att det föredragna protokollsutdraget icke måtte föranleda någon kammarens åtgärd.

Denna hemställan bifölls.

Protokollsutdrag härom justerades därpå.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades herr *Åström* från och med den 15 till och med den 28 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 12,06 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 14 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om bankrörelse och till lag om ändrad lydelse af 10 § i lagen den 5 juni 1909 angående emissionsbanker.

Herr statsrådet grefve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående anslag till bestridande af kostnaden för den genom statens försorg anordnade medlingen i arbetstvister;
- 2:o) angående penson åt sysslomannen vid Malmö asyl C. A. V. Stadler; och
- 3:o) angående pension å stationsinspektoren Lars Fredrik Reinhold Schmidts änka;

4:o) angående upplåtande af lägenheter från förra länsmansbostället Ågård n:o 1 i Hallands län;

5:o) angående försäljning af ett till förra militiebostället Bjärshult nr 1 i Kalmar län hörande område;

6:o) angående disposition af förra militiebostället Edema nr 1 i Kristianstads län;

7:o) angående upplåtande af lägenheter från förra länsmansbostället Hönjarum nr 2 med Dufvemölla kvarn i Kristianstads län;

8:o) angående upplåtande af en lägenhet från indragna militiebostället Dräggesta nr 3 och 4 i Uppsala län;

9:o) angående försäljning af jord från förra militiebostället Tolånga i Malmöhus län;

10:o) angående upplåtande af ett område från förra militiebostället Araskoga nr 2 i Malmöhus län;

11:o) angående disposition af utägan Sättran under förra hospitalshemmanet Dufvedal nr 1 i Östergötlands län;

12:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra fänriksbostället Diseröd nr 1 i Göteborgs och Bohus län; samt

13:o) angående upplåtande af två lägenheter från förra militiebostället Skärstad nr 3 i Östergötlands län.

Upplästes ett ingifvet läkareintyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första kammare herr *Johan Johanson* i Valared på grund af hjärtsjukdom är hindrad deltaga i Riksdagen under närmaste tid, intygas.

Ulricehamn den 11 februari 1911.

Carl Eklund.
Stadsläkare.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll så lydande:

År 1911 den 11 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren *Berndt Fridolf Engelbrekt Hasselrot*,
45 röster,

ledamoten af Riksdagens Andra kammare herr *J. A. Sjö*,
1 röst,

i följd hvaraf herr revisionssekreteraren *Berndt Fridolf Engelbrekt Hasselrot* blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

J. August Sjö.

Johan Beck-Friis.

Herm. Lamm.

Gust. Odqvist.

År 1911 den 11 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva ämbetet under den tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr häradshöfdingen *Ossian Berger*, 45 röster, i följd hvaraf herr häradshöfdingen *Ossian Berger* blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

J. August Sjö.

Johan Beck-Friis.

Herm. Lamm.

Gust. Odqvist.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underätta om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag dels till förordnanden för de valda, dels till skrifvelse till Konungen, med anmälan om de verkställda valen, dels ock till den paragraf därom, som borde införas i riksdagsbeslutet.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1911 den 13 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valens slut, hafva blifvit utsedde till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg:

herr *Nordenfelt, E. J.*, f. d. kamrerare, Göteborg, med 37 röster
 » *Hammar skiöld, C. W. A.*, major, Göteborg, » 37 »

herr	<i>Gädda, O. E.</i> , f. d. riksdagsman, Svarteborg, ...	med 37 röster
»	<i>Larsson, Johan</i> , f. d. riksdagsman, Presstorp, Ucklum	» 37 »

vid kontoret i Malmö:

herr	<i>Stenson, P.</i> , landstingsman, Fleninge, Ödåkra ...	med 37 röster
»	<i>Härje, K. A.</i> , vice konsul, Malmö	» 37 »
»	<i>Pehrsson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Åkarp.....	» 37 »
»	<i>Nilsson, Anders Johan</i> , landtbrukare, L:a Isie, Södra Åby	» 37 »

vid kontoret i Falun:

herr	<i>Nordin, G.</i> , kapten, Falun	med 37 röster
»	<i>Brolén, H.</i> , disponent, Nyhammar	» 37 »
»	<i>Jansson, J. P.</i> , f. d. riksdagsman, Saxhyttan, Nyhammar	» 37 »
»	<i>Åberg, Edv.</i> , f. d. bruksförvaltare, Falun	» 37 »

vid kontoret i Gäfle:

herr	<i>Ericson, J. G.</i> , telegrafkommissarie, Gäfle	med 37 röster
»	<i>Brodin, Carl</i> , grosshandlare, Gäfle	» 37 »
»	<i>Fogelberg, B.</i> , disponent, Gäfle	» 37 »
»	<i>v. Malmborg, O.</i> , major, Gäfle	» 37 »

vid kontoret i Halmstad:

herr	<i>Bökman, E.</i> , rektor, Halmstad	med 37 röster
»	<i>Ehrenborg, G.</i> , major, Halmstad	» 37 »
»	<i>Gyllensvärd, A. G.</i> , f. d. riksdagsman, Fågel- sång, Voxtorp	» 37 »
»	<i>Johansson, A. P.</i> , f. d. riksdagsman, Stensjö, Slöinge	» 37 »

vid kontoret i Härnösand:

herr	<i>Carlsson, V.</i> , häradsskrifvare, Härnösand	med 37 röster
»	<i>Öberg, Valfr.</i> , hemmansägare, Domsjö	» 37 »
»	<i>Bergström, C.</i> , f. d. riksdagsman, Skidsta, Ullånger	» 37 »
»	<i>Nydahl, J.</i> , f. d. riksdagsman, Härnösand	» 37 »

vid kontoret i Jönköping:

herr	<i>Berg, Ivar</i> , godsägare, Rödjenäs, Nässjö	med 37 röster
»	<i>Gislén, Knut</i> , landskamrer, Jönköping	» 37 »
»	<i>Erickson, O.</i> , domänintendent, Bjersby, Hult ...	» 37 »
greve	<i>von Seth, J. G.</i> , Bratteborg.....	» 37 »

vid kontoret i Kalmar:

herr	<i>von Tell, Philip</i> , major, Kalmar	med 37 röster
»	<i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar	» 37 »
»	<i>Holmqvist, O.</i> , disponent, Svartingstorp, Läckeby	» 37 »
»	<i>Hultgren, A.</i> , landtbrukare, Kollinge, Söder- åkra	» 37 »

vid kontoret i Karlskrona:

herr	<i>Kruse, K. R. T.</i> , kapten, Karlskrona	med 37 röster
»	<i>Schartau, J. A.</i> , häradshöfding, Karlskrona	» 37 »
»	<i>Clemedtson, Sv.</i> , landstingsman, Kopprarp, Tränsun	» 37 »
»	<i>Nelson, K. M.</i> , landstingsman, Björkeryd ...	» 37 »

vid kontoret i Karlstad:

herr	<i>Liljesköld, K. A.</i> , f. d. häradshöfding, Arvika,	med 37 röster
»	<i>Falk, H. H. W.</i> , kapten, Karlstad	» 37 »
»	<i>Olsson, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Kyrkebol Ottebol	» 37 »
»	<i>Larsson, L. W.</i> , landtbrukare, Labberud, Ölme	» 37 »

vid kontoret i Kristianstad:

herr	<i>Johnsson, H.</i> , f. d. riksdagsman, Östra Broby	med 37 röster
friherre	<i>Barnekow, Kjell</i> , Sinclairsholm, Winslöf	» 37 »
herr	<i>Witzell, C.</i> , f. d. riksdagsman, Örkelljunga... ..	» 37 »
»	<i>Svensson, N.</i> , f. d. riksdagsman, Olseröd	» 37 »

vid kontoret i Linköping:

herr	<i>Burén, Iv.</i> , landtbrukare, Boxholm	med 37 röster
»	<i>Edlund, Wilh.</i> , disponent, Mjölby	» 37 »
»	<i>Hagberg, C. O.</i> , godsägare, Linköping	» 37 »
»	<i>Gustafson, J. A.</i> , landtbrukare, Katrineberg, Grebo	» 37 »

vid kontoret i Luleå:

herr	<i>Hellgren, U.</i> , länsbokhållare, Luleå	med 37 röster
»	<i>Johanson, Nils</i> , häradshöfding, Luleå	» 37 »
»	<i>Ekbom, K.</i> , häradshöfding, Piteå	» 37 »
»	<i>Hellström, P.</i> , sekreterare, Luleå	» 37 »

vid kontoret i Mariestad:

herr	<i>Millqvist, A.</i> , godsägare, Simmatorp, Skara	med 37 röster
»	<i>Rodhe, M. F.</i> , domänintendent, Mariestad ...	» 37 »

herr	<i>Almin, Richard</i> , landtbrukare, Björsäter, Lugnås	med 37 röster
»	<i>Jonzon, P. G.</i> , landstingsman, Leksberg	» 37 »

vid kontoret i Norrköping:

herr	<i>Wahlberg, Fredrik</i> , ingenjör, Norrköping	med 37 röster
»	<i>Mossberg, Robert</i> , brandchef, Norrköping	» 37 »
»	<i>Henricson, August</i> , f. d. riksdagsman, Karls- lund, Skärkind	» 37 »
»	<i>Afzelius, Carl</i> , disponent, Norrköping	» 37 »

vid kontoret i Nyköping:

herr	<i>af Schmidt, H. O.</i> , major, Nyköping	med 37 röster
»	<i>Weinberg, B.</i> , f. d. godsägare, Nyköping	» 37 »
»	<i>Hedin, O.</i> , ingenjör, Kärbo, Nyköping	» 37 »
»	<i>Eriksson, Alb.</i> , landtbrukare, Skalunda, Kan- torp	» 37 »

vid kontoret i Sundsvall:

herr	<i>Horneij, Arvid</i> , tandläkare, Sundsvall	med 37 röster
»	<i>Larsson, B. M.</i> , grosshandlare, Sundsvall	» 37 »
»	<i>Ekholm, R.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall	» 37 »
»	<i>Peterson, G. R.</i> , redaktör, Sundsvall	» 37 »

vid kontoret i Umeå:

herr	<i>Boström, N.</i> , f. d. riksdagsman, Bodbyn, Bur- träsk	med 37 röster
»	<i>Collin, K. R.</i> , lektor, Umeå	» 37 »
»	<i>Broman, J.</i> , kronolänsman, Teg, Umeå	» 37 »
»	<i>Ohlén, John</i> , förvaltare, Umeå	» 37 »

vid kontoret i Uppsala:

herr	<i>Gyllensvärd, E.</i> , f. d. akademiräntmästare, Uppsala	med 37 röster
grefve	<i>von Rosen, E.</i> , Örbyhus	» 37 »
herr	<i>Berglund, G.</i> , godsägare, Stora Bärby	» 37 »
»	<i>Höök, C.</i> , f. d. riksdagsman, Edeby, Rasbokil ...	» 37 »

vid kontoret i Visby:

herr	<i>af Ekenstam, Th.</i> , häradshöfding, Visby	med 37 röster
»	<i>Warfvinge, C. O.</i> , förste landtmätare, Visby...	» 37 »
»	<i>Larsson, K. L. J.</i> , riksdagsman, Bondarfve ...	» 37 »
»	<i>Sundblad, A.</i> , prost, Barlingbo, Visby	» 37 »

vid kontoret i Vänersborg:

herr	<i>Björklund, E.</i> , jägmästare, Vänersborg	med 37 röster
»	<i>Nordin, Fredr.</i> , rektor, Vänersborg	» 37 »
»	<i>Larsson, N. P.</i> , landstingsman, Byen, Åmål,	» 37 »
»	<i>Nilson, J.</i> , kronolänsman, Ljung	» 37 »

vid kontoret i Västerås:

herr	<i>af Billbergh, Th.</i> , f. d. lektor, Västerås	med 37 röster
»	<i>Rudberg, Hj.</i> , f. d. räntmästare, Västerås ...	» 37 »
»	<i>Uggla, Claes</i> , häradshöfding, Västerås	» 37 »
»	<i>Hult, Adam</i> , ombudsman, Kolbäck.....	» 37 »

vid kontoret i Växjö:

herr	<i>Johansson, O. A.</i> , hospitalssyssloman, Växjö,	med 37 röster
»	<i>Bergensträhle, A. E. G.</i> , major, Växjö	» 37 »
»	<i>Johansson, S.</i> , landstingsman, Grennaforsa ...	» 37 »
»	<i>Andersson, C. A.</i> , landstingsman, Iffa, Boarp	» 37 »

vid kontoret i Örebro:

herr	<i>von Hofsten, H. R.</i> , major, Örebro	med 37 röster
»	<i>Montgomery-Cederhjelm, R.</i> , kammarherre Segersjö, Lännäs	» 37 »
»	<i>Andersson, A. G.</i> , bergsman, Östanor, Rällså	» 37 »
»	<i>Persson, O.</i> , nämndeman, Asker	» 37 »

vid kontoret i Östersund:

herr	<i>Kjelsson, A.</i> , landsfiskal, Offerdal	med 37 röster
friherre	<i>Fleetwood, G. M. C.</i> , öfverstelöjtnant, Öster- sund	» 37 »
herr	<i>Engström, E. O.</i> , landstingsman, Bispgården	» 37 »
»	<i>Sundin, E.</i> , f. d. riksdagsman, Hallen	» 37 »

suppleanter:

vid kontoret i Göteborg:

herr	<i>Larsson, L.</i> , f. d. landstingsman, Hufveröd	med 37 röster
»	<i>Sandblad, Erik</i> , ombudsman vid hypoteksför- eningen, Göteborg	» 37 »
»	<i>Hedström, S.</i> , landstingsman, Varekil	» 37 »
»	<i>Olbers, Hj.</i> , assuranstjänsteman, Göteborg ...	» 37 »

vid kontoret i Malmö:

herr	<i>Ljung, J.</i> , handlande, Hör	med 37 röster
»	<i>v. Schwerin, H. H.</i> , professor, Lund.....	» 37 »
»	<i>Månsson, Nils</i> , landstingsman, Høj, Höjmsölla	» 37 »
»	<i>Ahlgren, G.</i> , major, Karlskrona	» 37 »

vid kontoret i Falun:

herr	<i>Nilsson, A.</i> , förvaltare, Furudal	med 37 röster
»	<i>Holst, P.</i> , handlande, Malung	» 37 »
»	<i>Bohm, H.</i> , kronofogde, Falun	» 37 »
»	<i>Thorsell, B.</i> , direktör, Wassbo, Ornäs	» 37 »

vid kontoret i Gäfle:

herr	<i>Nilsson, Pontus</i> , bokförare, Sandviken	med 37 röster
»	<i>Wettergren, G.</i> , disponent, Gäfle	» 37 »
»	<i>Johansson, Erik</i> , handlande, Gäfle	» 37 »
»	<i>Sögren, Arv.</i> , disponent, Forsbacka	» 37 »

vid kontoret i Halmstad:

herr	<i>Håkansson, C. A.</i> , landtbrukare, Veinge.....	med 37 röster
»	<i>Ehnbom, O. E.</i> , kronofogde, Halmstad.....	» 37 »
»	<i>Jönsson, S.</i> , landstingsman, Påarp, Västra Karup	» 37 »
»	<i>Frisell, G.</i> , fil. doktor, Kullagården, Varberg	» 37 »

vid kontoret i Härnösand:

herr	<i>Modin, J.</i> , f. d. bruksförvaltare, Härnösand	med 37 röster
»	<i>Högberg, J. O.</i> , landstingsman, Näs, Härnösand	» 37 »
»	<i>Högström, E. O. E.</i> , konsistorienotarie, Härnösand	» 37 »
»	<i>Sahlberg, Axel</i> , disponent, Strömnäs	» 37 »

vid kontoret i Jönköping:

herr	<i>Rydell, A. P.</i> , löjtnant, Bredaryd	med 37 röster
»	<i>Bolander, C. A.</i> , landstingsman, Hålkaryd Vrigstad	» 37 »
friherre	<i>v. Otter, A.</i> , godsägare, S. Hultrum	» 37 »
herr	<i>Gustafson, David</i> , landtbrukare, Torsjö.....	» 37 »

vid kontoret i Kalmar:

herr	<i>Molin, V.</i> , landtbrukare, Hossmo.....	med 37 röster
»	<i>Reutersvärd, K.</i> , f. d. öfverstelöjtnant, Kalmar	» 37 »

herr *Holm, A. T. O.*, lektor, Kalmar med 37 röster
 » *Olsson, Knut*, landtbrukare, Torngård, Gräs-
 gård » 37 »

vid kontoret i Karlskrona:

herr *Svenson, Ferdinand*, landstingsman, Fridlef-
 stad, Björkeryd med 37 röster
 » *Håkansson, Henning*, kontorschef, Karlskrona ... » 37 »
 » *Karlsson, K. P.*, fortifikationskassör, Karls-
 krona, Oscarsvärn » 37 »
 » *Beyer, E.*, godsägare, Karlshamn » 37 »

vid kontoret i Karlstad:

herr *Ydén, G. M.*, f. d. läroverksadjunkt, Karlstad med 37 röster
 » *Göthberg, K. P.*, ingenjör, Munkfors » 37 »
 » *Huss, R.*, kapten, Karlstad » 37 »
 » *Lundberg, A.*, handlande, Skrufstad, Grums ... » 37 »

vid kontoret i Kristianstad:

herr *Jönson, A.*, f. d. riksdagsman, Yngsjö med 37 röster
 » *Månson, Nils*, landstingsman, Östra Broby ... » 37 »
 » *Bengtsson, Sven*, landstingsman, Norup, Vanås ... » 37 »
 » *Pehrsson, I.*, landstingsman, Korsaröd, Tjörn-
 arp » 37 »

vid kontoret i Linköping:

herr *Reutersvärd, Pontus*, kapten, Linköping med 37 röster
 » *Larsson, G.*, landtbrukare, Bonnorp, Stjernorp ... » 37 »
 » *Rudelius, Th.*, major, Linköping » 37 »
 » *Danielsson, O.*, godsägare, Åkerby, Skärkind ... » 37 »

vid kontoret i Luleå:

herr *Wallin, H.*, rektor, Luleå med 37 röster
 » *Andersson, Isr.*, landstingsman, Öjebyn » 37 »
 » *Eckhell, Gustaf Arvid*, landsfiskal, Gammel-
 stad » 37 »
 » *Bergström, R.*, fabrikör, Öjebyn » 37 »

vid kontoret i Mariestad:

herr *Andersson, A.*, landstingsman, Vång, Karls-
 lund med 37 röster
 » *Forsman, Olaus*, adjunkt, Mariestad » 37 »
 » *Johansson, Victor*, disponent, Tidaholm » 37 »
 » *Holm, G.*, f. d. läroverksadjunkt, Skara » 37 »

vid kontoret i Norrköping:

herr	<i>Johansson, Gustaf</i> , v. konsul, Norrköping	med 37 röster
»	<i>Andersson, Gösta</i> , landtbrukare, Kolstad, Norrköping	» 37 »
»	<i>Andersson, Ernst</i> , landtbrukare, Skälsund, Norrköping	» 37 »
»	<i>v. Malmborg, Karl</i> , kapten, Wij, Okna	» 37 »

vid kontoret i Nyköping:

herr	<i>Sjöström, G.</i> , kyrkoherde, Tuna, Larslund	med 37 röster
»	<i>Skjöldebrand, Erik</i> , arrendator, Rockelsta, Sparreholm	» 37 »
»	<i>Tottie, K. F.</i> , landtbrukare, Lilla Kungsladugården, Nyköping	» 37 »
»	<i>von Sydow, C. O.</i> , kapten, Nyköping	» 37 »

vid kontoret i Sundsvall:

herr	<i>Nordin, J. E.</i> , f. d. riksdagsman, Stöde	med 37 röster
»	<i>Nilsson, N. E.</i> , disponent, Karlsvik, Sundsvall	» 37 »
»	<i>Ahlgren, E.</i> , f. d. riksdagsman, Ala, Fjäl	» 37 »
»	<i>Hellgren, J.</i> , f. d. riksdagsman, Sundsvall	» 37 »

vid kontoret i Umeå:

herr	<i>Andersson, J.</i> , f. d. riksdagsman, Baggböle, Västerhiske	med 37 röster
»	<i>Lindgren, J. W.</i> , rektor, Umeå	» 37 »
»	<i>Dahlén, A.</i> , postmästare, Nordmaling	» 37 »
»	<i>Grafström, Hj.</i> , kapten, Umeå	» 37 »

vid kontoret i Uppsala:

herr	<i>Gille, C.</i> , bruksförvaltare, Leufsta bruk	med 37 röster
»	<i>Sjöberg, H.</i> , akademiotarie, Uppsala	» 37 »
»	<i>Modén, K. H.</i> , landtbrukare, Berga, Bergsbrunna	» 37 »
»	<i>Wallén, A.</i> , landstingsman, Ahlsta, Örsundsbro	» 37 »

vid kontoret i Visby:

herr	<i>Broander, N. J.</i> , f. d. riksdagsman, Visby	med 37 röster
»	<i>Söderberg, J. N.</i> , stabsintendent, Visby	» 37 »
»	<i>Söderström, I.</i> Norrby-, konsistorienotarie, Visby	» 37 »
»	<i>Forssman, P. A.</i> , disponent, Roma kloster	» 37 »

vid kontoret i Vänersborg:

herr	<i>Enhus, H.</i> , ombudsman, Vänersborg	med 37 röster
»	<i>Carlson, Joh.</i> , landstingsman, Gärdhem Vänersborg,	» 37 »
»	<i>Håkansson, V. R.</i> , godsägare, Tengelsbol Brålanda	» 37 »
»	<i>Hildebrand, B. E.</i> , landtbruksingenjör, Vä- nersborg	» 37 »

vid kontoret i Västerås:

herr	<i>Lindgren, Gustaf</i> , f. d. riksdagsman, Islingby, Västra Fernebo	med 37 röster
»	<i>Lindevall, L.</i> , f. d. riksdagsman, Säva, Al- tuna	» 37 »
»	<i>Holmin, Elis</i> , major, Gräflinge,	» 37 »
»	<i>Lundblad, Ax.</i> , landtbrukare, Fredriksberg, Västerås	» 37 »

vid kontoret i Växjö:

herr	<i>Cavalli, L. G.</i> , major, Växjö	med 37 röster
»	<i>Svensson, Martin</i> , landstingsman, Kampers- måla, Ryd	» 37 »
»	<i>Westin, E. O.</i> , kapten, Växjö	» 37 »
»	<i>Johansson, N. M.</i> , nämndeman, Västerhoga, Tolg	« 37 »

vid kontoret i Örebro:

herr	<i>Pauli, J. M.</i> , jägmästare, Kloten	med 37 röster
»	<i>Windahl, Axel</i> , grosshandlare, Örebro	» 37 »
»	<i>Zethelius, G.</i> , major, Örebro	» 37 »
»	<i>Pehrson, P. V.</i> , bruksägare, Ö. Berg, Gran- bergsdal	» 37 »

vid kontoret i Östersund:

herr	<i>Gillberg Axel</i> , läroverksadjunkt, Östersund	med 37 röster
friherre	<i>Leijonhufvud, E. O. K:son</i> , häradshöfding, Östersund	» 37 »
herr	<i>Nordén, N. M.</i> , nämndeman, Bledång, Ålsta	» 37 »
»	<i>Brennerfelt K.</i> , landstingsman, Söderhøgen, Ratan	» 37 »

sedan ordningen mellan dem af suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

P. Pehrson.

Gustaf Boman.

Joh. Ström.

Erik Röing.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna, äfvensom att protokollsutdrag härom skulle afgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att om valen låta underrätta ej mindre de valda än äfven fullmäktige i riksbanken samt vederbörande afdelningskontors styrelser.

Föredrogs Kungl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetsvister, lag om vissa arbetsvister, lag om vissa arbetsaftal, lag angående ändrad lydelse af 158 § utsökningslagen samt lag angående ändrad lydelse af 10 § lagen om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907.

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och ar-
betare m. m.*

Herr Blomberg: Jag har begärt ordet för att framföra några synpunkter beträffande de lagförslag, som innefattas i den kungl. proposition, som kammaren nu står i begrepp att remittera till det beslutade särskilda utskottet.

I sitt utlåtande öfver ifrågakvarande lagförslag yttrar kommerskollegium bl. a., »att arbetsfred främst vinnes genom goda arbetsförhållanden, billiga lefnadskostnader och kloka sociala omsorger». »I den mån», säger kommerskollegium vidare, »insikten härom blir mera allmän samt sträfvandena inriktas på möjligast vidtgående åtgärder och reformer för förbättrande af de breda lagrens lefnadsvillkor och ökande af deras möjligheter att ernå en tryggad existens, då, men först då, skola de viktigaste förutsättningarna för arbetsfred och arbetstrefnad i landet blifva uppfyllda.»

Detta är enligt mitt förmenande alldeles riktigt, och om regeringen ville ägna den energi, hvarmed den söker drifva fram aftalslagarna, åt lösandet af de frågor, hvarigenom arbetareklassens läge förbättrades, så skulle mera vara gjordt för arbetsfreden än hvad alla aftalslagar i världen förmå åstadkomma.

Men åt det hållet ligger uppenbarligen icke regeringens beprisade arbetslust och arbetsförmåga. Skarpt framträder kontrasten emellan dess ifver att drifva fram dessa lagförslag och — för att taga bara ett exempel — den brist på intresse, som synes finnas i fråga om revisionen af vår yrkesfarelag, en fråga som nu snart i 10 år stått på dagordningen. Sedan mer än ett år tillbaka finnes därom ett efter femårigt arbete åstadkommet kommittébetänkande, men ändå lära vi icke få den frågan förelagd årets riksdag. Att bättre än nu är fallet genom lagstiftningen söka förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet, minska offren på arbetets stora valplats, förefaller tydligen regeringen icke vara så brådskande, som att få

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och ar-
betare m. m.
(Forts.)*

dessa aftalslagar till stånd — detta oaktadt frågan om olycksfallslagens revision ligger färdig och förberedd.

Om det nu i denna proposition framlagda förslaget kan där-
emot fortfarande ifrågasättas, om det erhållit den beredning det
svårösta och ömtåliga ämnet onekligen kräfver. Redan en första
granskning af dessa förslag gifva det intrycket, att samma anmärk-
ningar om dålig utredning, som med så berättigadt fog kunde resas
mot dessa förslag i fjol, äfven i år kunna göras.

Det förtjänar då i detta sammanhang erinras om huru förslaget
i fjol framfördes. Detta skedde på ett sådant sätt, att det för ar-
betarne närmast måste te sig, som om regeringen till hvad pris som helst
ville genomföra på lagstiftningens väg åt arbetsgifvarne hvad dessa med
sin stora lockout 1909 icke gent emot arbetareorganisationerna fingo ige-
nom. Svenska arbetsgifvareföreningen ville, som bekant, påtvinga ar-
betarnes landsorganisation en s. k. förhandlingsordning, som icke bara
var en förhandlingsordning, utan äfven innehöll en hel del principiella
bestämmelser, som den på en gång ville göra gällande för hela det stora
område, som de båda organisationerna omfatta. Det lyckades emellertid
ej. I samma vefva kom regeringens uppseendeväckande upplösning af
den kommitté, som sedan 1907 var sysselsatt med utredningen af
dessa spörsmål om aftalslagstiftning. Lagförslagen utarbetades så
med en faslig hast i departementet och fördes fram till förra årets
riksdag. Och i förslaget där funno vi Svenska arbetsgifvareförening-
ens förutnämnda principiella bestämmelser — både den om rätten
till sympatistrid, principerna i dess bekanta paragraf 23 och rätten
för arbetsgifvare att förbjuda förmän att tillhöra arbetarnes organi-
sationer m. m.; med ett ord alla arbetsgifvarnes kraf i dessa hän-
seenden voro upptagna, medan arbetarnes organisationer genom lagen
ovillkorligen skulle komma i en ogynnsammare ställning än förut.

Är det vid sådant förhållande underligt, att lagen från ar-
betarnes sida måste mötas af den största misstro, och att de måste
ställa sig afvisande mot densamma. Sådan var inledningen till detta
lagstiftningsarbete — och fortsättningen, som nu följer, synes mig
icke vara sådan, att de nu framlagda förslagen kunna från arbetar-
nes sida vinna anslutning. Emellertid var ju regeringens sätt att
beröfva denna viktiga och grannliga fråga den beredning, som andra
lagförslag af större vikt — och en hel mängd af mindre vikt med
för resten — erhålla, mycket egendomligt. Och förslagen, som i
fjol framfördes, buro ock vittne om den brådskande hast, hvarmed
de utarbetats — de voro omogna och de voro oklara i många
stycken.

Lagförslagen föllo emellertid, som vi känna; i fråga om »Lagen
om vissa arbetsafstal» på grund af Andra kammarens rena afslag,
och i fråga om de öfriga förslagen, därför att majoriteten i Andra
kammaren med rätta kände och erkände, att här var man ute på
en så helt och hållet ny mark, på områden där lagens verkningar
äro så svårberäknliga, att man ville ha det till en *verklig* försöks-

lagstiftning, och för det andra därför att denna majoritet ansåg, att samhällets kraf på arbetsfred icke var tillgodosedt med lagen, sådan särskilda utskottets majoritet och denna kammare ville ha den.

Proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.
(Forts.)

Såsom nyss framhållits, ha dessa lagförslag aldrig erhållit en ordentlig, slutförd kommittéberedning. Man hade nu väntat, att när förslagen föllo i fjol regeringen åter skulle ha länkat arbetet angående dessa lagstiftningsfrågor in i de banor, som det aldrig bort lämna. Regeringen hade bort återupprätta den upplösta kommittén eller tillsätta en ny och knutit an arbetet ånyo vid den punkt, där det bröts af genom regeringens åtgörande. Men så har, som vi känna, icke skett, utan regeringen har bara fortsatt på den, efter mitt förmenande, oriktiga linje, den slagit in på. Visserligen har nu, till skillnad mot förra året, tillfälle bereds myndigheter och intresserade korporationer att yttra sig öfver förslagen, men den tid, därtill gifvits, har varit alltför kort. Då justitieministern klagat i propositionen öfver att arbetarna icke använt tillfället att mer ingående yttra sig öfver förslagen, särskildt förslaget till lag om vissa arbetsaftal, torde han till stor del ha sig själf att skylla, ty den korta tiden lade i många fall hinder i vägen därför. Men äfven i andra fall spörjes klagan öfver den korta tiden. På flera ställen i kommerskollegii utlåtande angifves den korta tid det haft på sig hindra att så ingående, som kollegium synes velat, yttra sig i frågan.

Ett bevis på, bland flera, att en bättre beredning behöfts, än hvad som synes kommit dessa förslag till del, framgår äfven af kommerskollegii utlåtande.

Angående bestämmelsen i kollektivafstalslagen om skadeståndsskyldigheten säger kollegium sålunda, bland annat, att det icke kände sig öfvertygad om, att något af de många förslag, som framställes, vore tillfredsställande, och vidare att »med hänsyn till de många faktorer såväl af juridisk som af nationalekonomisk och social natur, hvilka här måste komma i betraktande, skulle det, enligt kollegii mening, varit i hög grad önskvärdt — att en ytterligare ingående utredning särskildt uti denna punkt blifvit verkställd. På den korta tid, som stått kollegium till buds för utlåtandes afgifvande, har kollegium dock icke tilltrött sig att verkställa en sådan».

Justitieministerns ifver att få fram förslaget just till denna riksdag, den sista i perioden före de allmänna valen till Andra kammaren, och hvilka val nu skola ske för första gången efter de nya rösträttsbestämmelserna, synes ha ledt till, att äfven om detta förslag kan sägas som om fjolårets i samma ämne — det synes icke fått den beredning, detta ämne ovillkorligen kräfver.

Hvad lagförslagens innehåll i öfrigt beträffar, vill jag icke nu närmare eller i detalj yttra mig om dem.

Det har jämkats och filats på paragraferna här och där, i vissa afseenden, efter mitt sätt att se, t. o. m. ingalunda till det bättre.

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och ar-
betare m. m.
(Forts.)*

I kollektivafstalslagen återkommer visserligen justitieministern icke med sin »handbok i lockouträtt», som paragraf 8 i fjolårets förslag med rätta blef kallad. Rätten till sympatistrid syns visserligen icke i paragrafen, men den finns där ändå — så skillnaden i sak är icke så stor. Fjolårets förslagsparagraf 9 — den som motsvarade arbetsgifvareföreningens stadgars mångomtalade paragraf 23 — slippa vi då nu att se i detta förslag — den har dess bättre krupit i skrinet. Bestämmelsen om skadeståndsskyldigheten är dock i det stora hela densamma, som i fjol o. s. v.

Lagförslaget om särskild domstol i arbetstvister innehåller fortfarande sådana bestämmelser om sammansättningen, som för arbetarne måste anses otillfredsställande; detsamma är förhållandet med bestämmelserna om dess kompetensområde.

Ett nytt förslag, som icke fanns i fjolårets proposition i detta ämne, möter oss nu i denna proposition — nämligen förslag till lag om vissa arbetstvister, som »lagen angående medling i arbetstvister» blifvit omdöpt till. Det upptar ju i hufvudsak de af särskilda utskottet i fjol, på grund af inom Riksdagen väckt motion, utarbetade ändringarna i sistnämnda lag, och dess utbyggande med en förlikningskommission, men det har därjämte ett nytt kapitel med rubriken »om vissa villkor för arbetsinställelse eller liknande åtgärd», som jag sannerligen icke vill tacka för. Medlingslagen hade varit bra, som den var, men om man möjligen från arbetarnes håll kunde vara med om den utbyggnad på lagen i fråga, som föreslogs i fjol, så torde man däremot få ställa sig ytterst betänksam mot den nya utbyggnad på denna lag med dess bestämmelser om skadeståndsplikt m. m., som justitieministern nu kommer med. Efter mitt förmenande äro dessa nya bestämmelser och den omstöpning, medlingslagen med dem får ingalunda till gagn.

Hvad slutligen lagen om vissa arbetsafstal vidkommer, synes justitieministern genom sitt yttrande i statsrådsprotokollet ge detta lagförslag en från de öfriga tre lagförslagen skild särställning. Vissa ändringar äro gjorda i förslaget från i fjol, men totalomdömet blir dock fortfarande detsamma som om fjolårets förslag, att lagen icke passas för industriarbetarne.

Man får för öfrigt ganska underliga tankar om regeringens ledning af lagstiftningsarbetet — i all synnerhet när det gäller ett så ömtåligt ämne som detta — när man läser justitieministerns uttalande till statsrådsprotokollet och det omdöme, han t. ex. ger om ett af sina förslag i denna lag från i fjol. Han föreslog då, att en viss uppsägningstid, där ej annat var öfverenskommet, skulle gälla för arbetsaftalets häfvande. Denna tanke omfattades till en början med rätt stor ifver från arbetsgifvarehåll, men när man kom under fund med, att man då icke kom ifrån att gifva lön till arbetarne under uppsägningstiden, äfven om man ej hade arbete åt honom, så svalnade ifvern hos arbetsgifvarne för denna uppsägningsbestämmelse. Särskilda utskottet hade också strukit den i sitt förslag.

Nu säger justitieministern om samma bestämmelse, som han i fjol framförde, att den nu förebragta utredningen synes ge vid handen, att genomförandet af denna bestämmelse skulle väsentligt rubba nuvarande förhållanden, och han anser det ock vara sannolikt, att, såsom särskilda utskottet sade i fjol, stadgandet kan medföra vissa praktiska svårigheter. Missförstånd och tvister skulle lätt uppkomma, och aftalsbrott begås i en mängd fall jämväl utan att den, som gjort sig skyldig därtill, förstått innebörden af sitt handlings sätt.

Ja, så skulle det således ha gått, säges det nu, om justitieministerns förslag i den punkten i fjol blifvit genomfördt. Och så är det i åtskilliga andra fall också kanske. Man värjer sig icke heller för den tanken om de nu framlagda förslagen, att justitieministern äfven om dem i en snar framtid kan få i flera stycken falla samma omdöme som nu om sin uppsägningsparagraf från i fjol.

Förslaget i sin nu förelagda form ger intryck af huru justitieministern sträfvat att med bibehållande af det väsentliga i fjolårets förslag kryssa sig fram med sina ändringar här och där för att mellan svårigheternas skär söka lotsa det i hamn, men det ger däremot *icke* intryck af att vara ett på grundlig förberedelse uppbyggdt förslag.

För min del tror jag, att, såsom den socialdemokratiska gruppen framhöll i sin motion i fjol i denna fråga, det torde vara svårt att nu kunna mäta och fullt bedöma en lagstiftning på detta område. Ty om det i allmänhet gäller, att utvecklingen går fort och förhållandena växla, så gäller detta särskildt på här afhandlade område. Men då måste uppenbarligen de största svårigheter resa sig, då det gäller att rättvist afväga en lagstiftning, som skall afse två under hastigt skiftande omständigheter växlande parter. Man skapar då lagar, som bli ogynnsamma för den enligt sakens natur svagare parten, för arbetarne.

Utvecklingen inom industrien och förändringarna inom organisationerna gå också hastigt, men att ändra en lagstiftning går icke så fort. Mycken skada kan ske genom att forcera fram denna lagstiftning, men ingen skada sker, om denna lagstiftningsfråga äfven i år faller i Riksdagen. Och därefter — om sådan lagstiftning verkligen kan anses behöflig — bör det tagas fatt på arbetet på ett annat och bättre sätt än hittills, göras här som i Danmark, låta organisationerna på båda sidor tillsammans utarbete ett förslag, som kan bli en grund för en lagstiftning. Man skall styra så till, att äfven arbetarne kunna hysa förtroende för den. Det har icke detta förslag — och kommer icke heller att få, så länge detta lagstiftningsarbete bedrifves i den riktning, som det nu har gjorts.

Herr Steffen: En granskning af vissa hufvuddrag och detaljer uti Kungl. Maj:ts proposition om arbetsaftalslagstiftning hoppas jag få tillfälle till, då den återkommer från det särskilda utskott, till hvilket det nu är fråga att remittera densamma.

Proposition med förslag till lag om kollektivafstal mellan arbetsgifvare och arbetare m. m.

(Forts.)

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.
(Forts.)*

Däremot skulle jag vilja använda det närvarande ögonblictet för att framhålla några drag af den allmänna politiska betydelse, som synes mig böra tillskrifvas ett lagstiftningsarbete af ifrågakommande art. Vi ha, enligt min mening, att göra med en utomordentligt egenartad lagstiftningsfråga, som ej kan eller får sammankopplas med eller tagas i släptåg af någon annan mer eller mindre aktuell lagstiftningsfråga. Vi ha vidare uti arbetsaftalslagstiftningen att göra med en fråga, som kräfver utomordentligt sorgfällig utredning, innan ens grunddragen af den nya lagstiftningen kunna fastställas på ett sätt, som garanterar en god fortsatt utveckling af förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare och mellan arbetarne och samhället såsom ett helt. Här, om någonsin, måste brådska vara af ondo. Slutligen uppstår spörsmålet, huruvida det icke finnes ett djupgående inre sammanhang mellan just denna lagstiftning och den demokratiska representationsreform, som nyligen genomförts uti vår riksdagsordning. Böra icke de nya väljaremassorna höras just i en lagstiftningsfråga som den om arbetsaftalet?

I alla dessa principfrågor måste jag konstatera tillvaron af en djupgående meningsskiljaktighet mellan herr justitieministern och mig själf.

Jag söker förgäfvets uti de föreslagna lagparagraferna och uti det dem åtföljande utdraget ur statsrådsprotokollet spåren af någon verkligt allsidig och realistisk, från föråldradt juristeri och arbetsgifvarefördomar fullt fri uppfattning af arbetsaftalslagstiftningens stora problem.

Det finns i ett ur socialekonomiska synpunkter modärnt inrättadt, d. v. s. på stordrift och storkapitalism grundadt samhälle, ingen klass af ekonomiska aftal, åt hvilken man kunde tillskrifva en närmelsevis så stor allmän nationalekonomisk och social betydelse, som åt de aftal, genom hvilka de stora massorna af egendomslösa, tjänande kropps- och intelligensarbetare inorganiserats uti det nationella produktionsarbetet och erhålla åt sig utmätt sin andel af detta arbetes ekonomiska resultat. Och å andra sidan finnas inga afarter af föreningsväsen och föreningslif, som för de breda samhällslagrens nutida och framtida läge äro mer omedelbart betydelsefulla än de föreningar eller organisationer, i och genom hvilka lönarbetare af alla slag skydda sina ekonomiska intressen uti arbetsaftalet samt steg för steg tillkämpa sig bättre löner och arbetsvillkor och en själfständigare ställning gent emot stordriftens mäktiga arbetsgifvare.

Denna uppfattning inskärpes genom den tilltagande mängden af stora arbetsinställelser, långvariga och förbittrade arbetstvister. Arbetsaftalens fundamentala socialekonomiska betydelse har kommit i klar belysning, sedan det allt oftare förekommer, att hela produktionsgrenar under veckor eller månader nedläggas, till följd af att parterna i löneaftalen icke kunna enas om dessas bestämmelser. Den oafåtligt tilltagande jäsningen inom arbetareklassen och såväl arbetarnes som arbetsgifvarnes framgångsrika organisationssträfvanden,

»för att sätta hårdt mot hårdt», häntyda på, att frågan om arbetsaftalet mer och mer skall tränga sig fram i förgrunden bland tidens många sociala problem.

Det har icke alltid varit på detta sättet. I »den gamla goda tiden», småriftens och handverkets tid, spelade arbetsaftalet ingen sådan socialekonomisk fundamentalroll som nu. Då den ekonomiska liberalismens teoretiker först höjde sina röster för 100 år sedan och mer, kunde de föreställa sig, att den fullständiga näringsfriheten skulle göra alla normalt skötsamma medborgare burgna och ekonomiskt oberoende — ty de tänkte sig, att ingen skulle hela lifvet igenom behöfva tjäna en annan. Alla skulle kunna bli »sina egna».

Stordriften, storkapitalismen har hopplöst krossat detta småborgerliga samhällsideal. En engelsk nationalekonom har nyligen yttrat: »vi lefva uti samhällen, hvars öfverväldigande och växande flertal består af tjänande män och kvinnor» — för lön tjänande, genom arbetsaftal bundna hela lifvet igenom.

Samhällets och lagstiftningens ställning till arbetsaftalet är kanske i grunden vår tids mest fundamentala sociala problem. Det är icke blott ett prisbildningsproblem utan därjämte ett socialt utvecklings- och framstegsproblem af första ordningen.

Motsättningen mellan arbetare och arbetsgifvare är icke enbart intressemotsättningen mellan köpare och säljare i vanlig mening. Här föreligger icke blott en priskamp utan på samma gång en klasskamp och en kamp mellan lifsåskådningar. Meningsskiljaktigheterna kunna öfver hufvud icke väntas bli snart och lätt utjämnade, ty de ha sina rötter i de olika samhällsklassernas afvikande värdesättningar af sig själfva och hvarandra samt i deras olika föreställningar om den rätta samhällsordningens och den sociala framtidens beskaffenhet.

I de typiska modärna fallen af tvister vid aftal om kroppsarbete är det ingalunda fråga enbart om utlofvandet af mer eller mindre arbete mot högre eller lägre ersättning samt om arbetsförhållanden art. Detta kunde ej förklara, att de sociala partideliserna regelmässigt komma i svallning inom hela samhället under nästan alla mer omfattande och långvariga arbetstvister. Striden gäller städse samtidigt en förskjutning af kontrahenternas allmänna sociala läge samt inbördes rätts- och maktställning. I hvarje ny stor kontraktsstrid mellan kroppsarbetare och arbetsgifvare utkämpas en kamp för och mot kroppsarbetarens sociala stigande — hans uppstigande, icke blott till en bättre ekonomisk ställning utan också till en bättre rättslig ställning och till en högre medborgareställning öfver hufvud.

Arbetaren begär icke blott att lönerna skola höjas i samma proportion som priserna på föda, kläder, bohus, bränsle och lyse samt bostadshyrorna stigit. Han eftersträfvär med rätt en ökning i sin köpförmåga för att kunna höja sin lefnadsstandard, och han söker få arbetstiden förkortad för att förfoga öfver den fritid, utan

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivaftal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

hvilken han ej kan taga själfständig aktiv del i arbetet på lösningen af de samhällsfrågor, som ligga honom och hans klass närmast. Han fordrar också, att det gamla s. k. patriarkaliska underdånighetsförhållandet till arbetsgifvaren i och utanför arbetet skall ersättas af ett klart och humant kontraktförhållande, som tillförsäkrar honom hans fulla medborgerliga själfständighet, ehuru hans uppgift inom förvärfsföretaget är att arbeta enligt anvisning och befallning.

De socialistiskt sinnade arbetarne gå ännu längre. De fordra, att samhället skall utöfva den makt, som är oskiljaktig från äganderätten till de materiella produktionsmedlen.

Ur dessa synpunkter ville jag nu uppkasta frågan, huruvida Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om arbetsafstal samt om fackföreningars och arbetsgifvarföreningars mellanhafvanden synes ägnad att väcka Riksdagens förtroende. Ett sådant förtroende måste vara grundadt på öfvertygelsen, att Konungens ansvarige rådgifvare, herr justitieministern, uppfattat det väldiga lagstiftningsproblemets hela ödesdiga innebörd samt låtit lagförslagen förberedas genom möjligast sorgfälliga och fullständiga utredningar. Det synes mig, att hvarken det ena eller det andra af dessa villkor för vårt förtroende till de föreslagna lagarna är till finnandes.

Herr justitieministern synes, att döma af hans egna ord i konseljen den 2 december 1910, framför allt ha varit behärskad af idén, att denna »för hela landet så viktiga lagstiftning» »oförtöfvadt måtte fullföljas». Jag kan, med hänsyn till de hithörande händelsernas gång under 1909 och 1910, omöjligt undgå att få den uppfattningen, att justitieministerns ord »oförtöfvadt» här egentligen har betydelsen: »innan Riksdagens båda kamrar hinna få den politiska sammansättning, som betingas af det nya representationsskick, hvilket nu ingår uti Sveriges grundlagar, men ännu icke hunnit att mer än till en mycket ringa del tillämpas». En sådan skyndsamhet synes vittna om en misstanke hos herr justitieministern, att en i enlighet med den nya lagen om de båda kamrarnas bildande utsedd riksdag sannolikt icke skulle bifalla den för oss nu framlagda aftals- och föreningslagstiftningen. Att denna lagstiftning i allt hufvudsakligt förefanns färdig, innan justitieministern föranstaltade om den utredning angående »ideella föreningar», som vi nyss fått oss förelagd, det synes också häntyda på, att skyndsamheten varit själfändamål uti herr justitieministerns behandling af frågan om ny arbetsaftals- och föreningslagstiftning. Ej heller kan man få någon synnerligen hög tanke om herr justitieministerns allmänna uppfattning af arbetsaftalsproblemets rätta sammanhang med öfrig lagstiftning, då han i ett anförande i Andra kammaren (i torsdags) framhåller, att han »hade ett tungt vägande skäl att nu få fram föreningslagstiftningen, nämligen att aktiebolagslagen skall träda i kraft den 1 januari 1912, och föreningslagstiftning och bolagslagstiftning böra stå i viss korrespondens sinsemellan». Jag tror

icke, att någon, som är tillräckligt fri från juridisk formalism och trängt tillräckligt in i arbetsaftalslagstiftningens verkliga svårigheter och uppgifter, kan låta sådant gälla som ett »tungt vägande skäl» att forcera tempot för denna ömtåliga lagstiftning. Brådskan har ju varit så stor, att den tråget arbetande arbetsaftalskommittén fick sätta lifvet till, därför att den måhända ej kunde utlofva att bli färdig med sitt arbete till den sista riksdagen i innevarande valperiod för Andra kammaren.

Då Sveriges Riksdag ändrat grunderna för de val, genom hvilka den hittills sammansattes, då har den också gjort tydligt, att de nya lagförslag, som framför allt måste vitalt intressera de stora massorna af nya väljare, medborgare, som förut varit utestängda från politiskt inflytande, icke kunna komma inför rätt forum, förr än Riksdagen fullständigt framgått ur val i enlighet med de nya bestämmelserna i riksdagsordningen.

Det har synts mig nödvändigt att vid detta tillfälle framhålla dessa synpunkter, som ge vid handen, att Riksdagen, enligt min mening, alls icke bör gå med på någon »oförtöfvad» arbetsaftalslagstiftning. Däremot ser jag uti de nu föreliggande lagförslagens behandling af ett särskildt utskott ett synnerligen behöfligt bidrag till hela detta lagproblems ytterligare utredning och belysning.

Herr Ericsson, Aaby: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna debatt, men jag vill icke, att de båda representanterna för den socialistiska gruppen inom kammaren skola vara de enda, som här yttrat sig och anser därför, att jag bör i min mån söka framhålla en annan synpunkt. Jag skall därvid särskildt rikta mig mot den första ärade talaren, ty, hvad den senare beträffar, erkänner jag villigt, att jag icke anser mig mäktig att uppträda på samma plan och bemöta hans utförliga akademiska föreläsning. Jag ber honom icke taga illa upp, att jag dessutom från min synpunkt icke finner honom så farlig som hans företrädare.

Det är icke underligt, att man på det håll, där man har sitt lifsintresse i striden, med oro och ovilja ser vidtagandet af sådana åtgärder, hvarigenom man försöker få arbetsfred. Det händer därvid icke så sällan — och det har hänt här i dag — att när man talar om arbetarna, om folket och om önskningsarna här i landet, man förblandar den del af svenska folket, som bekänner sig till den socialistiska läran, med hela den stora öfriga massan af svenska folket. Och dock utgör den senare gifvetvis det öfvervägande flertalet.

På detta rum har upprepade gånger framhållits, att något måste göras för att få slut på dessa utslitande strider på arbetsområdet. Men från det håll, där man vill hafva strid icke allenast mellan arbetare och arbetsgifvare utan ock mellan de olika samhällsklasserna, reses alljämt samma motstånd mot alla åtgärder för åstadkommande af fred.

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafstal
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

*Proposition
med förslag
till lag om
kollektivafval
mellan arbets-
gifvare och
arbetare m. m.*
(Forts.)

Det säges, att regeringen haft för brådtom att upplösa den kommitté, som tillsatts för att utreda dessa frågor. I regel klandras regeringen för dess många kommittéer, och kommittéerna klandras för sitt långsamma utredningsarbete. Jag ber emellertid få fastslå, att större delen, den stora massan af svenska folket fordrar, att någonting göres med hänsyn till förhållandena på arbetsmarknaden. När nu regeringen kraftigt ingrep för att få saken snabbt ordnad, så anser jag icke, att den kan rättvisligen klandras därför, och därtill har jag så mycket mera skäl, som den föregående ärade talaren själf yttrade, att utvecklingen på hithörande områden är mycket snabb. Det är då icke underligt, om man vill gripa ögonblicket i flykten och söka åstadkomma något under den allra närmaste tiden i stället för att låta frågan förhalas genom ett uttänjdt kommittéarbete. Jag anser därför, att man bör vara tacksam mot regeringen därför att den dels så kraftigt ingrep år 1909, dels icke förtröttats af motgången förra året utan lagt fram lagförslagen äfven i år.

Hvarken regeringen eller herrarna må dock tro, att dessa lagförslag på arbetsgifvarehåll emottagits med så synnerligen stor beundran och glädje. Där finnas många punkter, inför hvilka arbetsgifvarna stå i hög grad tveksamma. Men för min del ber jag att få säga, att i stället för att såsom den första ärade talaren redan från början söka uppväcka missnöje och ovilja mot lagförslagen bland de breda lagren, vill jag, att remissen till utskottet må åtföljas af en önskan, att lagförslagen måtte där behandlas under ömsesidigt tillmötesgående, så att ett resultat vinnes och en efterlängtd freds på arbetsmarknaden befordras.

Med detta yttrande har jag velat beledsaga remissen till utskottet af denna Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Blomberg: Jag vill icke förlänga diskussionen, men jag är dock nödsakad att med några ord svara på, hvad den sista ärade talaren yttrade. Han beskyllde nämligen mig och de med mig liktänkande, att vi ställt oss afvisande mot de föreliggande förslagen af den anledningen, att vi önska strid. Detta vill jag bestrida, och jag ber få säga, att dessa lagförslag lika litet som fjolårets äro ägnade att i någon vidare mån begränsa striderna. Det är ju arbetsgifvarna, som vilja hafva dessa stora, för hela samhället förhärjande sympatistrider kvar. Det är således oriktigt att säga, att det är vi, som önska strid. Jag kunde hafva skäl att svara på ännu mera, men vi återkomma ju till saken igen och för att icke nu förlänga diskussionen, stannar jag härvid. Detta har jag emellertid ansett mig skyldig att säga.

Herr Ericsson, Aaby: Den nästföregående talaren bestred, att arbetarna önska behålla ett krigstillstånd på arbetsmarknaden, men jag vågar påstå, att arbetsgifvarna med mera rätt kunna bestrida, att de vilja hafva strid.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades förevarande proposition till särskilda utskottet; och skulle till utskottet jämväl öfverlämnas de i anledning af samma proposition inom kammaren nu afgifna yttrandena.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet Kungl. Maj:ts nästlidne dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående anslag till arbetsdomstolen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande nr 3 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande nr 5.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående bestridande af kostnaden för den genom statens försorg anordnade medlingen i arbetstvister.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående pension åt stationsinspektoren Lars Fredrik Reinhold Schmidts änka; och

2:o) angående pension åt sysslomannen vid Malmö asyl C. A. V. Stadler.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående upplåtande af lägenheter från förra länsmansbostället Ågård nr 1 i Hallands län;

2:o) angående försäljning af ett till förra militiebostället Bjärshult nr 1 i Kalmar län hörande område;

3:o) angående disposition af förra militiebostället Edema nr 1 i Kristianstads län;

4:o) angående upplåtande af lägenheter från förra länsmansbostället Hönjarum nr 2 med Dufvemölla kvarn i Kristianstads län;

5:o) angående upplåtande af en lägenhet från indragna militiebostället Dräggesta nr 3 och 4 i Uppsala län;

6:o) angående försäljning af jord från förra militiebostället Tolånga i Malmöhus län;

7:o) angående upplåtande af ett område från förra militiebostället Araskoga nr 2 i Malmöhus län;

8:o) angående disposition af utägan Sättran under förra hospitals-hemmanet Dufvedal nr 1 i Östergötlands län;

9:o) angående upplåtande af en lägenhet från förra fänriksbostället Diseröd nr 1 i Göteborgs och Bohus län; samt

10:o) angående upplåtande af två lägenheter från förra militiebostället Skärstad nr 3 i Östergötlands län.

Vid föredragning af Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om bankrörelse och till lag om ändrad lydelse af 10 § i lagen den 5 juni 1909 angående emissionsbanker, blef denna proposition på begäran bordlagd.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam-maren åtskildes kl. 4,02 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.